

Ontmoetingsdag 26 juni 2019

Thema van de Ontmoetingsdag was Meet&Share uw Brabantse VNG-commissieleden. Elkaar ontmoeten en met elkaar delen.

Hieronder treft u per commissie een korte weergave van de gesprekken die in twee rondes gevoerd zijn.

VNG commissie: Financiën (Marcel Oosterveer, wethouder Eindhoven)

Stand van Zaken Herziening Financiële Verhouding

Bestuurlijk proces

In het proces van herziening van de verdeelmaatstaven van het gemeentefonds zit een aantal keuzes waarover BZK en VNG bestuurlijk overeenstemming proberen te krijgen. Dat zijn de 9 keuzes, zoals vermeld in de VNG-ledenbrief.

Dat zijn:

1. Clusterindeling gemeentefonds
2. De mate van verevening van eigen inkomsten in de verdeling
3. De manier waarop de verdeling omgaat met de overhead van gemeenten
4. Regionalisering
5. Omvang clusters
6. Beoordelingskader om te kunnen beoordelen of de nieuwe verdeling een verbetering is
7. Beoordeling van herverdeeleffecten
8. Manier waarop wordt omgegaan met 'outliers'
9. Punten uit advies ROB verdeelmethode sociaal domein

In eerste instantie was afgesproken, dat het bestuurlijk overleg zou plaatsvinden in twee delen: een gedeelte voor de zomer en een gedeelte na de zomer. In onderling overleg is besloten om het bestuurlijk overleg van voor de zomer niet door te laten gaan. Over een aantal van de onderwerpen is al wel ambtelijk gebrainstormd. Dat betreft beoordelingskaders voor de verdeling en voor de verdeelmaatstaven. Voorstel voor clusterindeling, voor overhead en voorstel hoe om te gaan met regionale kostenverschillen.

Steekproefgemeenten

Bij 104 steekproefgemeenten zijn door de twee onderzoeksbureaus Cebeon en Aef extra gegevens opgevraagd. De onderzoeksbureaus gaan die gebruiken om het totale databestand van alle gemeenten op te schonen, zodat dit bruikbaar wordt voor de verdere analyses en het zoeken van bijpassende verdeelmaatstaven. De gemeenten zijn namelijk niet allemaal op dezelfde manier georganiseerd, voeren verschillend beleid en zijn in het verleden niet allemaal op dezelfde manier met investeringen omgegaan (wel of niet activeren)

Vernieuwing uitkeringsstelsel

BZK is bezig met plannen voor vernieuwing van het uitkeringsstelsel. We hebben het dan over het stelsel van decentralisatie-uitkeringen (die via het gemeentefonds lopen) en specifieke uitkeringen. BZK is namelijk op zoek naar een 'vehikel' dat geschikt is voor de steeds vaker voorkomende vormen van samenwerking tussen rijk en gemeenten en binnen regio's. Oorspronkelijk wilde BZK zijn plannen voor de zomer presenteren en na de zomer de benodigde aanpassing van de Financiële Verhoudingswet in procedure brengen. Maar bij de

jaarrekening van het Rijk heeft de Algemene Rekenkamer kritiek geuit en geoordeeld dat de huidige wijze waarop decentralisatie-uitkeringen zijn gebruikt in een aantal gevallen onrechtmatig is. Dit omdat er aan de decentralisatie-uitkeringen nadere voorwaarden zijn gesteld, terwijl het gemeentefonds wettelijk vrij besteedbaar is.

BZK bezint zich nu op een antwoord op de kritiek van de Algemene Rekenkamer en gaat ook bezien hoe het verder moet met de decentralisatie-uitkeringen die al lopen, en die nu niet aan de wettelijke eisen voldoen.

Doordecentralisatie Beschermd Wonen – Maatschappelijke Opvang – Begeleiding

Sterk gekoppeld aan het proces van herverdeling gemeentefonds is het proces van doordecentralisatie Beschermd Wonen, Maatschappelijke Opvang en Begeleiding. Op 2 juli vindt hierover bestuurlijk overleg plaats met het Rijk. Een door de VNG ingesteld expertiseteam heeft over dit onderwerp advies uitgebracht. De commissies Zorg, Jeugd en Onderwijs en de commissies Financiën van de VNG beraadslagen hierover deze en volgende week.

Het advies van het expertteam in het kort:

- Start herverdeling ná de WLZ uitname in 2022
- MO gaat vooralsnog NIET mee
- Ingroeipad van 10 jaar met inrichten van een Taskforce om het proces te begeleiden.
- Verdeelmodel is een combinatie van afbouw historisch Centrumgemeenten en opbouw objectief (regiogemeenten)
- Huidige cliënten per regio en financiële verantwoordelijkheid Centrumgemeente en nieuwe per alle gemeenten
- Geen doordecentralisatie voor MO voor de komende 4 jaar
- Verplichte regionale samenwerking
- Het maken van afspraken met rijk en woningbouwverenigingen
- Voor uitname WLZ van (voorlopig) € 495 mln. komt er een correctie voor de aantallen op regioniveau (prijs ligt wel vast)

VNG commissie Bestuur en Veiligheid (Theo Weterings, burgemeester Tilburg, Anton Ederveen, burgemeester Valkenswaard)

- Uitleg over VNG commissies verdeeld over allerlei landelijke thema's. Alle commissie kennen een bepaalde verdeling wat betreft burgemeesters wethouders, griffiers en raadsleden. Er is ook een aparte commissie voor raadsleden en griffiers .
- De VNG Commissie Bestuur en Veiligheid omvat de onderwerpen coffeshops, versterking lokale democratie, initiatiefvoorstel wet open overheid (heet nu nog WOB) Initiatiefvoorstel D66 en GL overleg met minister: verplichting om alles te publiceren wordt dan fors teruggedrongen. Ook politie en ondermijning; bedreiging politieke ambtsdragers (en dan nemen onze Brabantse commissieleden de Brabantse kennis mee), vuurwerkverbod, sinterklaasintochten, Pegida demonstraties, demonstratieverboden.

- Grensgebied Nederland België met betrekking tot politie/brandweer wordt besproken. Nummerplaatherkenning en Privacywetgeving worden onder de aandacht gebracht bij TW en AE. De casus MDMA verontreinigende mest door Belgische loonwerker uitgereden in opdracht van een Nederlandse boer op Nederlandse grond vraagt veel afstemming op het gebied van werking politie, AVG, ANVR camera uitlezing België, etc. TW en AE nemen dit mee naar VNG commissie Bestuur en Veiligheid om ter discussie te stellen of de AVG niet te streng wordt op gepakt zodat het voor onze inwoner eigenlijk slechter wordt. Juristen zouden op dit gebied meer in de meedenk-stand moeten komen om samen naar een oplossing te zoeken.
- Opgeroepen wordt om partners (bijvoorbeeld OMWB en Belgische evenknie) bij bestuurlijke handhaving beter te laten samenwerken. Baarle Nassau wil graag VNG commissie meenemen als Benelux in het klein om grensoverschrijdende problematiek te inventariseren en te zoeken naar oplossingen.
- Aandacht gevraagd voor Mobiliteit afval in de grensoverschrijdende gebieden (BGTS) en VABs (vrijkomende agrarische bebouwing)

VNG commissie: participatiewet, schuldhulpverlening en integratie (Lars van der Beek, Wethouder Woensdrecht)

Op dit moment is de commissie bezig om de consequenties van de Wet arbeidsmarkt in balans (WAB) te bekijken. Op zich is dit een goede wet, ook medewerkers die worden ingeleend of gedetacheerd moeten worden betaald volgens de geldende CAO. Dat levert voor werkgevers een nadeel op bij het inhuren van mensen met een loonkostensubsidie (garantiebaan). De participatiewet voorziet in een subsidie die gebaseerd is op het wettelijk minimumloon, de cao-lonen liggen veelal hoger. Hiervoor is een oplossing nodig. Die kan gevonden worden in een aparte cao voor mensen is de participatiewet, of door in de afzonderlijke cao's een voorziening op te nemen voor deze groep. Mogelijk komt er hiervoor een AMvB.

Een ander thema dat vaak terugkomt is de problematiek rondom schulddienstverlening en bewindvoering. Hiervoor is nieuwe wetgeving in de maak die gemeenten meer invloed geeft op bewindvoering (nu een grote kostenpost in de bijzondere bijstand). Verder zijn er in bijvoorbeeld Tilburg interessante pilots bezig op het gebied van preventie. Een idee is om mensen net als vroeger uit te betalen en ook per week hun vaste lasten te laten voldoen, zodat ze meer grip op de portemonnee kunnen houden. Overigens wordt vastgesteld dat er teveel partijen baat hebben bij de schulden van kwetsbare mensen en daar zelfs veel geld mee verdienen. Het overnemen van schulden door gemeenten, zodat er nog maar één schuldeiser is, wordt genoemd als mogelijke oplossing.

Er wordt een oproep gedaan om ook de werk- en inkomensproblematiek altijd vanuit een 3D-perspectief te blijven bekijken (zorg, jeugd, participatie).

Wat kunnen gemeenten doen om werken lonend te laten zijn? Daarvoor lopen diverse initiatieven en pilots, die voor alle gemeenten bruikbaar zouden kunnen zijn, zoals de uitstroombonus of inkomstenvrijlating.

VNG commissie: Zorg, jeugd en onderwijs (Miriam Haagh, Wethouder Breda)

Drukke VNG-commissie, veel samenwerking met PSI

Combinatie jeugd en passend onderwijs
Abonnementstarief en onderhandelingen met kabinet Wat is er voor jeugd?

Hugo de Jonge (Jeugd, WMO) en Paul Blokhuis (GGZ): veel overleg mee als VNG-commissie Onderwijs beperkt zich tot passend onderwijs; niet IKC bijvoorbeeld

Jeugd heeft meeste aandacht gehad: tekorten voor budgetten bij gemeenten. Financiën op orde en de inhoud niet aan te passen (in ruil voor geld moet aan voorwaarden worden voldaan): inzet van VNG geweest. Impuls in financiële zin is gedaan. Maar Rijk verwacht ook verdere ontwikkeling op jeugdzorg: duurdere jeugdzorg moet minder worden. Gevolgen voor jeugdzorgorganisaties: tempo van veranderingen gaat snel en nu valt een organisatie in West-Brabant om.

WMO: verschillende vraagstukken. Abonnementstarief is een gegeven: eigen bijdrage voor mensen in de WMO is maximaal 17,50 euro per vier weken. Tot daarvoor was eigen bijdrage inkomensafhankelijk. Twee hele grote 'maren': 40% minder geld voor huishoudelijke hulp dan vijf jaar geleden. Vraag neemt toe en budget wordt minder. We konden sturen met een eigen bijdrage maar dat kan nu niet meer. Bovendien maken mensen een afweging als ze een hogere eigen bijdrage moeten betalen in plaats van een beroep op de gemeente te doen. Goirle: 35% meer toegekende aanvragen! En 16% meer jeugdbeschikkingen. Er lijkt in het traject meer luxe geslopen te zijn.

St. Michielsgestel: 300.000 meer kwijt

Gemeenten hebben een compensatie gehad maar niet voor de aanzuigende werking als gevolg van het abonnementstarief.

Hulp is moeilijk te weigeren immers. Breda probeert het aantal toekenningen terug te dringen.

Veel hangt met elkaar samen in sociaal domein en pijnlijke keuzes moeten worden gemaakt nu in verschillende gemeenten.

Kamerleden laten zich vooral beïnvloeden door cliëntorganisaties.

Over alle aparte thema's zit de VNG apart aan tafel met de minister. Verzoek van de VNG is om een integraal overleg te voeren.

Wet Verplichte GGZ: genoeg voor de uitvoering is er nu. Kwam weer als een extra 'taakje'.

Alle gemeenten gaan monitoren hoe het gaat met de aanvragen voor abonnementstarief. Eerste monitoring komt rond 1 oktober. Naar verwachting zal de Kamer schrikken van de gegevens.

Zorgval naar de WLZ is heel groot. WMO is lichte vorm van ondersteuning. Op een gegeven moment ga je naar een ander onderdeel binnen het stelsel als je zwaardere zorg nodig hebt. WLZ doen we niet als gemeenten. Binnen WMO te maken met lage eigen bijdrage en in WLZ is die bijdrage veel hoger. Dus wachten mensen lang om naar de WLZ over te gaan. Je ziet ouders worstelen met ingewikkelde casuïstiek en de financiële gevolgen ervan voor henzelf.

Iedereen zit met tekorten maar de oorzaken zijn heel verschillend.

We staan als gemeenten vaak alleen: we trekken weinig op met aanbieders etc. Beeldvorming is niet gunstig, zeker als er een paar rotte appels onder gemeenten zijn. Dan gaat de discussie over de rotte appels en niet over de rest. Zorg voor bondgenoten in de vorm van cliëntorganisaties, zorgverzekeraars, aanbieders. VNG wordt vaak 'Vereniging Nooit Genoeg' genoemd.

De inhoud heeft tijd nodig en voor tijd heb je geld nodig. Dat is de situatie nu ten aanzien van de transformatie.

Passend onderwijs: vanuit onderwijs wordt ook steeds meer gekeken naar de gemeente. Wat is van onderwijs en wat is van zorg? Discussie in Goirle.

Sport, cultuur en erfgoed komt de VNG-commissie niet aan toe, gelet op de discussies in het sociaal domein

Ook discussies over de verdeelmodellen tussen de gemeenten. Daarnaast ook discussie richting het Rijk over de grootte van de taart. Beide thema's lopen door elkaar in gesprekken met VWS. Dit wordt ook wel eens slim uitgespeeld door de bewindspersonen.

Waarom lukt het gemeenten niet om de duurdere jeugdzorg naar beneden te krijgen? Verwachting was bij de decentralisatie dat er meer naar de lichtere zorg zou gaan. Gebeurt nog onvoldoende.

Binnen de onderdelen van het gezondheidsstelsel lopen de overgangen niet soepel: lang in WMO en minder snel in WLZ.

Veel knoppen waar je aan kunt draaien zijn ook nog eens afgeschaft. Bijvoorbeeld de aanzuigende werking van het abonnementstarief. Daarnaast de resultaatfinanciering. Kamer vooral gericht op rechtszekerheid vanwege lobby door cliëntorganisaties. Terwijl met decentralisatie juist verschillen werden beoogd.

Is er bij gemeenten voldoende kwalitatieve controle om aanbieders te toetsen?

Hoe kom je naar vermindering van AL? Vaak zijn AL ook vermeend opgelegd door anderen.

Zorg voor ouderen: resultaatgerichte benadering qua schoon huis in Helmond is uitgangspunt. Gros van de ouderen zou de situatie accepteren. Als het over je eigen zorg gaat, is het moeilijk om te klagen, uit angst datgene wat ze hebben ook nog kwijt te raken. Hoe is het in de overgang van uren naar resultaat gegaan qua communicatie? Er is een verschil tussen mensen die iets gewend waren of nieuw iets krijgen toebedeeld.

Clientondersteuners: zou bij elk gesprek met de gemeente aanwezig moeten zijn. Gebeurt dit voldoende?

Individuele burgers voelen zich toch vaak machteloos tegen de gemeente. Gevolg is dat er veel werk bij de vrijwilligers komt liggen.

Zorgvraag voor mensen thuis neemt toe en de budgetten nemen af. Gesprek op gang brengen hoe je elkaar kunt helpen, zou een oplossing kunnen zijn. Hoe benutten we de kracht van de ouderen (voor elkaar)? En er is ook iets als eigen verantwoordelijkheid.

Wonen met Gemak in Breda: initiatief om mensen langer in huis te kunnen laten wonen.

VNG commissie Economie Klimaat Energie en Milieu (Arianne Zwarts, wethouder Gilze Rijen, Cors Punt, raadslid Moerdijk)

De heer B. de Vries heeft in zijn portefeuille vooral klimaat. Heeft aan klimaat tafels deelgenomen. B. Adank richt zijn aandacht op economie. Zij zijn nu niet aanwezig.

Werkwijze:

Elke commissie heeft een eigen agenda en regelmatig komen de afzonderlijke commissies bijeen voor onderlinge afstemming. Tijdsbeslag: 1x per 8 weken een vergadering, ondersteund door medewerkers VNG zoals ook bij een gemeente. VNG ambtenaren halen op, werken uit en agenderen. In een plenaire vergadering worden VNG besluiten genomen en daarmee gaan onze lobbyisten aan de slag.

Inhoud:

Bij klimaattafels zet VNG zich in voor compensatie, realistische termijnen voor gasloze wijken etc. (Zwerf)afval en het afval fonds bespreekt VNG met de rijksoverheid, soms sluiten ook bijvoorbeeld fabrikanten aan, statiegeldalliantie.

PAS/asbest is onderwerp van gesprek. PAS is gesneuveld in de Eerste Kamer, 2024 is te vroeg voor grote gemeenten, Aedes etc. Handhaving alleen is geen optie. Tilburg en andere gemeenten vinden dit jammer. Brabantse gemeenten zien de problemen door uitstel groter worden. De gesprekspartners pleiten voor warmhouden, gesprekken blijven voeren over wat kan nu wel op korte termijn. De geesten zijn er rijp voor. VNG verwacht een nieuw voorstel binnen een jaar. Er zijn gemeenten die wel doorgaan met het stimuleren van de verwijdering. Er is goed in beeld gebracht waar asbest aangetroffen kan worden.

Een andere wens van de gesprekstafel: integraal beleid op het gebied van verduurzaming, sanering, energietransitie etc. en budgetten voor de uitvoering.

Zwerfafval

Er is 20 miljoen beschikbaar in een landelijk afvalfonds. Dat kan door gemeenten ingezet worden om zwerfafval aan te pakken. Vulling van het fonds is gekoppeld aan de discussie over statiegeld op kleine plastic flessen. De verpakkingsindustrie verwijt gemeenten onvoldoende aan handhaving en preventie te doen. Dus de vulling van het fonds staat onder druk.

De staatssecretaris wil niet meegaan in het invoeren van statiegeld op blik. Statiegeld op kleine plastic flesjes is wel bespreekbaar.

Asbest

Eind 2024 zou alle asbest verwijderd moeten zijn. Er is een voorlopers groep van gemeenten gevormd, ondersteund door de VNG.

De wet is onlangs gestrand in de Eerste Kamer, met name vanwege de invoeringsdatum (te vroeg). Daarmee is ook de mogelijkheid tot een renteloze regeling gestrand.

De urgentie en de zorgplicht blijft echter bestaan. Gemeenten moeten duidelijk blijven maken dat asbest ten einde is, maar er is dus nu geen wettelijke stok meer om mee te staan, laat staan een financiële wortel om mee te belonen.

VNG commissie Raadsleden en griffiers: (Paul Piket, griffier Breda, Roger v.d. Akker, griffier Oss)

De commissie is opgericht als pilot en bestaat uit 20 personen, 10 raadsleden, 10 griffiers. Zij werken in 10 koppels aan specifieke thema's. Bijvoorbeeld onafhankelijke journalistiek, subsidiering en facilitering lokale partijen, wet gemeenschappelijke regelingen, bestuurlijke vernieuwing, interbestuurlijk toezicht, modelverordening ambtelijke bijstand, wet op de politieke partijen, et cetera.

Weinig onderwerpen horen van nature thuis in deze commissie. Die zijn belegd bij andere commissies. De leden van de commissie vormen in die gevallen samen met de bestuurders van de andere commissie een werkgroep waarin ze elkaar aanvullen. Focus ligt onder andere op de praktische toepasbaarheid van regels die raadsleden raken. Daarover geven zij gevraagd en ongevraagd advies aan de VNG.

Bestuursleden van de commissie voelen zich vertegenwoordiger van hun regio/provincie en proberen zoveel mogelijk input vanuit collega's op te halen. Omdat de commissieleden al in een vroeg stadium op de hoogte zijn van ontwikkelingen binnen de VNG, kunnen ze invloed uitoefenen in lobbytrajecten. Een voorbeeld is de lobby voor alle raadsleden in NL om regelingen, zoals voor ICT voorzieningen praktisch toepasbaar te maken. Of de uitvoerbaarheid van regelingen rondom het nieuwe wetsvoorstel voor rekenkamers tegen het licht te houden.

De commissieleden worden getipt om te pleiten voor een goede handreiking voor gemeenten over "waar staat je gemeente", met als doel om meer gemeenten te laten deelnemen aan dit platform.

VNG commissie Ruimte en mobiliteit (Diana Schellekens, raadslid Vught)

Powerpoint presentatie gemaakt.